Stuk 298 (1989-1990) - Nr. 1

VLAAMSE RAAD

ZITTING 1989-1990 16 FEBRUARI 1990

BELEIDSBRIEF

Buitenlands cultureel beleid

ingediend door
de heer P. Dewael,
Gemeenschapsminister van Cultuur

1. UIT HET REGEERAKKOORD (HOOFDSTUK CULTUUR, SPORT EN TOERISME)

„Ook op het internationale vlak moet onze identiteit als volksgemeenschap erkend en bevestigd worden door ons cultureel imago".

„Door een intense samenwerking met Nederland in de Nederlandse Taalunie moeten de beoefening en de uitstraling van onze taal en cultuur worden bevorderd."

2. HET BELANG VAN EEN INTERNATIONALE ORIËNTATIE IN HET CULTUURBELEID

De Vlaamse identiteit moet op het internationale vlak erkend en bevestigd worden door ons cultureel imago.

Zeker op de vooravond van de totstandkoming van de Europese interne markt in 1992 is het uitermate belangrijk dat Vlaanderen als kleine cultuurgemeenschap het nodige doet voor de uitstraling van zijn culturele eigenheid, niet alleen in Europa, maar in de hele wereld. Het gaat er immers niet alleen om de gemeenschappelijke Europese elementen voor het voetlicht te brengen, maar ook de differentiërende waarden van elke cultuurgemeenschap.

Vlaanderen beschikt over enorme troeven om via zijn cultuur naar buiten te treden. Er is immers niet alleen het groots verleden (vooral op het vlak van de beeldende kunst), maar ook de bruisende culturele activiteit van vandaag, die de motor is voor een hedendaags artistiek profiel, dat ook over de grenzen erkend en gewaardeerd wordt.

De Vlaamse Gemeenschap besteedt dan ook in zijn buitenlands cultureel beleid prioritair aandacht aan de promotie van onze eigen cultuur in het buitenland. Ze schept de voorwaarden opdat de eigen culturele verwezenlijkingen een zo groot mogelijke afzetmarkt zouden kennen.

3. EVOLUTIE VAN DE FINANCIËLE MIDDELEN BESCHIKBAAR VOOR HET INTERNATIONAAL CULTUREEL BELEID

	1988	1989	1990
art. 12 uitgaven departement		4,5	4,5
art. 33 toelagen	4,6	6,6	8,0
art. 41 overdrachten naar fonds	120,0	124,5	142,5
art. 02 Taalunie	53,6	54,2	56,2
Totaal:	178,2	189,8	211,2

In de begroting is het Fonds Internationale Culturele Betrekkingen de belangrijkste pijler. Dit fonds wordt aangewend voor de financiering van alle internationale culturele activiteiten, die zowel binnen als buiten het kader van de culturele akkoorden worden ondernomen, en die gericht zijn op de uitwisseling van personen en groepen enerzijds en de organisatie van internationale culturele manifestaties en ontmoetingen anderzijds.

4. BELEIDSORIËNTATIES

4.1. De Nederlandse Taalunie

In het buitenlands cultureel beleid neemt Nederland een bevoorrechte plaats in. Het meest aangewezen instrument voor de Nederlands-Vlaamse culturele samenwerking is de Nederlandse Taalunie.

De Nederlandse Taalunie heeft als doel de integratie van Nederland en de Vlaamse Gemeenschap op het gebied van de Nederlandse taal en letteren in de ruimste zin. Niet alleen beleidsuitvoering, maar ook beleidsontwikkeling moet daarbij aan bod komen. De Taalunie mag geen parallelle administratie worden. Vanuit de Vlaamse Gemeenschap wordt ervoor gepleit de culturele component te versterken en inhoudelijk de Taalunie zoveel mogelijk open te trekken, zodat ook andere beleidsdomeinen dan strikt taal en letteren het voorwerp kunnen uitmaken van een geïntegreerd beleid.

Een verwijzing naar het meerjarenperspectief van het Comité van Ministers van de Nederlandse Taalunie, goedgekeurd op 31 oktober 1988 onder mijn voorzitterschap, is hier gepast. Dit meerjarenperspectief vindt U in bijlage.

Het is de wens van de Vlaamse Gemeenschap dat de Europese culturele uitdaging, die zich onder meer naar aanleiding van de economische eenmaking aandient, samen met Nederland zou worden aangepakt. De Europese culturele uitdaging is het garanderen van de culturele verscheidenheid, wat zekere vormen van protectionistisch beleid zal noodzakelijk maken. De natuurlijke bondgenoot is Nederland. De Nederlandse Taalunie is een uitstekend platform om een gezamenlijke strategie te bepalen.

Op het Europese forum moet er ook stelselmatig voor geijverd worden dat meer aandacht geschonken wordt aan cultuur als noodzakelijk element voor een menswaardige samenleving.

Er dient onderzocht in hoeverre voor het goed functioneren van de Taalunie en voor het kunnen verwezenlijken van vermelde beleidsaccenten een aanpassing van het Taalunieverdrag noodzakelijk is.

Tevens zal worden onderzocht of een integratie van het Belgisch-Nederlands cultureel akkoord in het Taalunieverdrag wenselijk is, in functie van een zo groot mogelijke eenheid en coördinatie van beleid.

4.2. De aanwending van het fonds voor internationale culturele betrekkingen

In de aanwending van het fonds voor I.C.B. worden drie soorten activiteiten onderscheiden :

— grote eenmalige projecten ;

— initiatieven in uitvoering van de culturele akkoorden ;

— initiatieven en betoelagingen die quasi jaarlijks structureel terugkeren.

Voor elk van deze pakketten worden ongeveer evenveel middelen voorzien.

Steeds wordt de promotie van de eigen cultuur in het buitenland prioritair gesteld. In het bijzonder gebeurt dit in het Vlaams Cultureel Centrum De Brakke Grond in Amsterdam.

Met het realiseren van eenmalige initiatieven die een volledig en coherent beeld geven van artistiek Vlaanderen wenst de Vlaamse Gemeenschap op een meer agressieve en aanwijsbare manier zich op de internationale culturele scène te profileren. Typevoorbeeld is het project „Ensor autour d'Ensor" in Parijs en omgeving in 1990. Er wordt bij de concrete invulling van zulke projecten naar gestreefd om vraag en aanbod zo nauw mogelijk op elkaar te laten inspelen en zowel binnen als buiten het cultureel akkoord te werken.

In het internationaal letterenbeleid zal een vertaalbeleid centraal staan. Onderzocht wordt in hoeverre de in de Taalunie te integreren Stichting Vertalingen daarvoor het meest aangewezen instrument voor is.

4.3. Prioriteiten bij het voeren van een internationaal cultureel beleid

Op het gebied van de samenwerkingsverbanden dienen prioriteiten gelegd.

Zowel budgettair als inhoudelijk is het voor Vlaanderen onmogelijk om alle culturele akkoorden (46) op een optimale wijze in te vullen.

Volgende prioriteiten kunnen gelegd worden :

— Nederland ;

— landen en regio's met prioritaire contacten : de EEG-landen. Als regio bv. Frans-Vlaanderen en de Franse Gemeenschap ;

— landen met een belangrijke economische impact waardoor er automatisch zeer veel contacten zijn, bv. USA, Japan en Canada ;

— landen uit Midden en Oost-Europa, zeker in het licht van de recente ontwikkelingen ;

— landen waar Vlaanderen bijzondere banden heeft, bv. Indonesië en Suriname.

4.4. De culturele akkoorden

— Los van het feit dat prioriteiten dienen gesteld (zie punt 4.3), wordt ernaar gestreefd om bij de invulling van de concrete samenwerkingsprogramma's vraag en aanbod beter en soepeler op elkaar te laten inspelen. Alleszins zal vermeden worden dat de overheden teveel concreet inhoudelijk bepalen op lange termijn.

Het principe van de reciprociteit wordt bij de uitvoering van culturele akkoorden vooropgesteld.

In het licht van de Europese ontwikkelingen wordt onderzocht of culturele akkoorden nog wel het meest geschikte instrument zijn voor samenwerking binnen de Europese Gemeenschap, gelet op de talloze spontane culturele contacten.

— Indien de Vlaamse Gemeenschap er zou voor opteren om globale ententes af te sluiten met welbepaalde regio's, moet men erover waken dat specifiek culturele belangen voldoende aan bod komen naast meer economische belangen.

4.5. Relaties met de supranationale instellingen

Via Benelux werkzaamheden en ministeriële conferenties in het kader van de Europese Gemeenschap, de Raad van Europa en de Unesco, wenst de Vlaamse Gemeenschap de mogelijkheden en perspectieven die door deze instellingen geboden worden ten volle te benutten.

Na overleg binnen het Comité van Ministers van de Nederlandse Taalunie zal al het mogelijke gedaan worden binnen de Europese Gemeenschap, om te bevorderen dat een culturele paragraaf deel uitmaakt van het Europese Verdrag.

Zowel binnen de Vlaamse Gemeenschap als binnen de Nederlandse Taalunie wordt onderzocht welke de invloeden zullen zijn op het cultuurbeleid van de eenheidsmarkt binnen de Europese Gemeenschap.

4.6. Antwerpen culturele hoofdstad 1993

Binnen het raam van de Europese Ministerraad, beslisten de Ministers verantwoordelijk voor Cultuur op 5 juni 1985 dat ieder jaar een stad de rol van Europese Cultuurstad toebedeeld krijgt. In hun vergadering van 27 mei 1988 aanvaardden de Europese Cultuurministers de kandidatuur van de stad Antwerpen voor het jaar 1993.

Het Europese publiek zal in 1993 niet alleen inzicht dienen te krijgen in de bijzondere culturele aspecten van de stad Antwerpen, maar ook van Vlaanderen, de regio waarin Antwerpen zich bevindt.

Vandaar dat de Vlaamse Gemeenschap van bij het begin van de voorbereidingen bij dit project wil betrokken worden.

Brussel, 15 februari 1990.

De Gemeenschapsminister van Cultuur,

P. DEWAEL

BIJLAGE

Standpunt van het Comité van Ministers over het "Meerjarenperspectief voor een Taaluniebeleid" van de Raad voor de Nederlandse Taal en Letteren

's-Gravenhage, 31 oktober 1988

1. Inleiding

In april 1987 heeft de Raad voor de Nederlandse Taal en Letteren aan het Comité van Ministers van de Nederlandse Taalunie onder de titel "Meerjarenperspectief voor een Taaluniebeleid" een advies voor de periode 1988-1992 aangeboden.

Het Comité van Ministers heeft met waardering van dit Meerjarenperspectief kennis genomen. Het meent dat het advies van de Raad een aantal belangrijke bouwstenen biedt voor een toekomstig Taaluniebeleid.

Het Comité van Ministers heeft, voor wat de korte termijn betreft, in de begroting 1988 reeds rekening gehouden met enkele aanbevelingen uit het Meerjarenperspectief. Voor wat het langere termijnbeleid betreft, poogt bijgaande tekst het nodige inzicht te verschaffen in de wijze waarop het Comité van Ministers zich voorneemt aan het advies van de Raad gevolg te geven.

De Nederlandse Taalunie is, als internationale intergouvernementele organisatie met de daaraan verbonden juridische en organisatorische ingewikkeldheden, in de beginfase wat traag op gang gekomen. Het Verdrag mag dan wel in 1980 zijn ondertekend, eerst in 1984 werd de organisatie echt operationeel.

Inmiddels is er flink aan de weg getimmerd. Niet alleen zijn er op diverse terreinen als spelling, grammatica, terminologie, Nederlands voor anderstaligen, moedertaalonderwijs en neerlandistiek extra muros initiatieven genomen, ook op het vlak van moeilijker te integreren beleidsonderdelen zoals de letteren en de media heeft via kleinschalige acties, de integratiegedachte van de Nederlandse Taalunie in beide landen vastere voet aan de grond gekregen. Op het structurele vlak zijn, dank zij de oprichting van samenwerkingsverbanden voor onderwijsresearch en -documentatie (OORD), Nederlandstalige terminologie (SaNT), regionale woordenboeken (REWO), uitgeverij en boekhandel (ONUB), bibliotheek en documentatie (SABIDO) enige initatieven genomen die tot doel hebben het draagvlak van de Nederlandse Taalunie te verbreden.

Tegen deze achtergrond neemt het Comité van Ministers zich voor in de toekomst duidelijker accenten té leggen. Het wordt, na de eerste periode waarin vooral aan overheveling van bevoegdheden en middelen aan de Taalunie zorg werd besteed, tijd om voor de verschillende werkvelden van de Nederlandse Taalunie een eigen Taaluniebeleid en een werkplan voor de middellange en lange termijn te ontwikkelen. Een verdragsorganisatie als de Nederlandse Taalunie heeft niet in de eerste plaats tot doel allerlei losse initiatieven op het gebied van de Nederlandse taal en letteren te subsidiëren. Als de Taalunie projectsubsidies verstrekt, kunnen die alleen maar dienen om haar beleid te helpen verwezenlijken. De Taalunie moet vooral ook het politiek-cultureel afsprakenkader zijn voor het uitstippelen van een geïntegreerd taal- en letterenbeleid van Nederland en Vlaanderen.

Hadden de adviezen van de Raad in de beginperiode van de Taalunie, ook wegens de continuïteit met het verleden, nog veelal op afzonderlijke projecten betrekking, in het Meerjarenperspectief is dit reeds veel minder het geval. Voor de toekomst beschouwt het Comité van Ministers het bij uitstek als de taak van de Raad om te adviseren over het beleid voor de verschillende werkvelden, over de samenhang tussen de werkvelden en over hun onderlinge prioriteit.

Evenals andere nationale en internationale organisaties op het gebied van onderwijs, cultuur en wetenschap zal de Nederlandse Taalunie in de nabije toekomst steeds meer te maken hebben met ontwikkelingen van buitenaf. De Raad sluit zijn meerjarenadvies af in 1992, precies het jaar waarin de landen van de Europese Gemeenschap van plan zijn de interne markt metterdaad te verwezenlijken. Binnen een zich eenmakend Europa van 320 miljoen inwoners zullen de 20 miljoen Nederlandssprekenden steeds meer de rijen moeten sluiten om, op basis van gemeenschappelijk overleg en mede dank zij gezamenlijke initiatieven, hun culturele eigenheid veilig te stellen. Het beleidsstandpunt van het Comité van Ministers moge hiertoe, en voorzover het betreft het Verdrag inzake de Nederlandse Taalunie, een handreiking bieden.

Hoewel het Comité van Ministers de positie van het Nederlands in de instellingen van de Europese Gemeenschap thans niet bedreigd acht, zal het ten aanzien van ontwikkelingen die deze positie zouden kunnen bedreigen de vinger aan de pols houden.

p.59 De reactie van het Comité van Ministers volgt de systematiek van de Taaluniebegroting en deze komt niet noodzakelijkerwijs overeen met de systematiek van het Meerjarenperspectief. De bedoeling hiervan is niet om op enigerlei wijze kritiek uit te oefenen op de door de Raad gehanteerde volgorde, maar om de discussie in het licht van de beleidsplanning op langere termijn doelmatiger te doen verlopen.

Wel zijn in de marge de pagina's van het Meerjarenperspectief vermeld.

2.Werkwijze en organen

2.1. Werkwijze van de Taalunie

p, 13 Instrumenten

Het Comité van Ministers is het met de Raad eens dat de Taalunie haar doel moet trachten te bereiken met behulp van de instrumenten coördinatie, beïnvloeding van regelgeving, subsidiëring, voorlichting en publiciteit. Ter ondersteuning van deze instrumenten zal vaak ook nog beleidsgericht onderzoek kunnen plaatsvinden.

Het is echter niet zo dat elk instrument te allen tijde even belangrijk is.

p.13 Eigen regelgeving

Eigen regelgeving van de Taalunie in de zin dat de Taalunie regels stelt die Nederlanders en Vlamingen rechtstreeks binden acht het Comité van Ministers in dit sta-

Uitgeven het Publikatieblad van de Nederlandse Taalunie — december 1988

dium een minder actueel instrument. Het Taalunieverdrag biedt ook slechts weinig mogelijkheden hiertoe. Het Comité wijst er ook op dat de beide auteurs van Voorzetten 10 "Enige volkenrechtelijke vragen rond de Nederlandse Taalunie" op p. 62 stellen " .... dat slechts weinig aangelegenheden in aanmerking komen om te beantwoorden aan de nog nader uit te werken criteria voor dergelijke rechtstreekse bindende kracht."

Het Comité beschouwt eigen regelgeving pas als actueel op het moment dat de vaststelling van de officiële spelling van de Nederlandse taal in Taaluniekader aan de orde is. De inhoud van Voorzetten 10 kan dan belangrijke diensten bewijzen bij de vraag of vaststelling van de officiële spelling door eigen regelgeving van de Taalunie gerealiseerd moet worden en zo ja hoe.

p.14 Coördinatie
Het Comité wil ook, waar althans mogelijk, de coördinatie van de Nederlandse en Vlaamse regelgeving op taal- en letterengebied bevorderen. De Taalunie wil daarbij als het platform fungeren om de verantwoordelijke ministeries, ministeriële kabinetten en gemandateerde organisaties samen te brengen.

Het Comité van Ministers beschouwt coördinatie als het belangrijkste instrument van de Taalunie. Het Taalunieverdrag biedt daartoe ruime mogelijkheden. De Taalunie kan in plaats van zelf activiteiten te starten, los van organisaties in Vlaanderen en Nederland, veelal beter met organisaties in Nederland en Vlaanderen samenwerken om zo tot werkelijke integratie te komen. Op die wijze kan externe deskundigheid mede voor de doelstellingen van het Taalunieverdrag worden ingezet en wordt tevens het draagvlak van de Taalunie vergroot. Daarom hecht het Comité zo'n grote waarde aan de totstandkoming van samenwerkingsstructuren. Het Comité heeft daarom de vorming van samenwerkingsverbanden voor onderwijsresearch en -documentatie (OORD), voor Nederlandstalige terminologie (SaNT), voor regionale woordenboeken (REWO), voor uitgeverij en boekhandel (ONUB) en voor bibliotheek- en documentatiewezen (SABIDO) ondersteund. Deze lijn van de totstandbrenging van samenwerkingsstructuren zal naar de overige werkvelden van de Taalunie worden doorgetrokken.

Het Comité van Ministers zal in overleg met de andere betrokken organisaties de samenwerkingsverbanden na enige jaren functioneren evalueren.

De nadruk op coördinatie impliceert dat ook de subsidiëring voor een belangrijk deel op de bevordering van coördinatie gericht zal moeten zijn. De verlening van financiële bijdragen aan de werkplannen van de samenwerkingsverbanden is hiertoe een belangrijk middel.

p.13 Subsidies
Het Comité van Ministers geeft met de Raad de voorkeur aan voor een periode afgebakende subsidies boven subsidieposten voor onbepaalde tijd. Het Comité van Ministers is daarbij tevens van mening dat moet worden voorkomen dat de subsidieverlening te zeer wordt versnipperd. Het voorgaande neemt overigens niet weg dat er Taalunieverantwoordelijkheden zijn of kunnen zijn, die tot structurele subsidiëring nopen. In dat geval zijn duidelijke afspraken over taken en middelen nog belangrijker dan bij niet-structurele subsidiëring.

Voorlichtingennaamsbekendheid
p. 13 Al sedert het operationeel worden van de Taalunie in 1984 heeft het Comité van Ministers aan voorlichting en publiciteit een belangrijke rol toegekend. De voornaamste reden hiertoe is dat de Taalunie, wil zij werkelijk recht op bestaan hebben, haar doelstellingen zowel in Vlaanderen als in Nederland bij een breed publiek moet propageren. Slechts dan kan zij op een breed draagvlak steunen. Daarnaast is het Comité van mening dat de naamsbekendheid van de Taalunie ten zeerste gediend is met beklemtoning van de culturele component van het Verdrag. In verband hiermee zijn reeds in de begrotingen 1988 en 1989 de bedragen voor cultuur relatief sterk verhoogd.

p.38 De voorlichting van de Taalunie strekt zich mede naar het buitenland uit. De docentschappen kunnen hierbij een rol vervullen, maar ook de diplomatieke vertegenwoordigingen. In dit kader deelt het Comité van Ministers de opvatting van de Raad dat de Belgische en Nederlandse diplomaten op de hoogte moeten zijn van de doelstellingen en werkzaamheden van de Taalunie. Het deelt met genoegen mee dat hieraan inmiddels bij de opleiding van Nederlandse en Belgische diplomaten uitvoerig aandacht wordt geschonken.

Wetenschappelijkeactiviteiten
p. 16 In lijn met het eindadvies dat de Raad over dit onderwerp (R-1780 van 28 april 1988) heeft uitgebracht, is het Comité van Ministers van mening dat de Taalunie zeer terughoudend moet zijn ten aanzien van de financiering van wetenschappelijke activiteiten. Daarvoor zijn immers andere organisaties in het leven geroepen, zoals de universiteiten, het Nationaal Fonds voor Wetenschappelijk Onderzoek (NFWO) en de Nederlandse Organisatie voor Wetenschappelijk Onderzoek (NWO). Deze organisaties zijn zowel door hun ruimere budgetten als door hun beoordelingsstructuren veel geschikter om de wetenschap te bevorderen.

Als de Taalunie al zelfde wetenschappen wil ondersteunen, moet het gaan om wetenschappelijk onderzoek dat zeer sterk met het eigen beleid van de Taalunie verbonden is, of om wetenschappelijke activiteiten die van oudsher als een gemeenschappelijke Vlaams/Nederlandse overheidsverantwoordelijkheid worden gezien. Uiteraard zou de Taalunie niet alleen in deze specifieke gevallen maar ook in meer algemene zin er goed aan doen zo veel als mogelijk is met de genoemde organisaties samen te werken.

Tenslotte zou de Taalunie vanuit de hierboven genoemde coördinatietaak nog (bescheiden) middelen kunnen reserveren voor gezamenlijke bijeenkomsten van Nederlandse en Vlaamse onderzoekers op sommige Taalunieterreinen.

p.63 Het Comité van Ministers deelt de mening van de Raad dat - zo er al sprake is van een taak van de Taalunie in Europees wetenschappelijk verband - er in algemene zin slechts sprake kan zijn van een stimulerend beleid. Het streven kan er inderdaad op gericht zijn om het wetenschapsbeleid van grote instellingen, voorzover dat betrekking heeft op taal en letteren, van nut te doen zijn voor het beleid dat in het kader van de Taalunie wordt ontwikkeld. Op de begroting van de Taalunie zullen echter in het algemeen geen bedragen worden opgevoerd voor Europees gerichte wetenschappelijke activiteiten.

2.2.Organisatorische en verdragsaspecten
Verhouding van de artikelen 4 en 3 van hetverdrag
Op vergaderingen van de Interparlementaire Commissie zijn meermalen vragen gesteld over het door het Comité van Ministers in de Taaluniebegrotingen aangebrachte verschil tussen de artikelen 4 en 5 van het Taalunieverdrag. Het Comité van Ministers merkt hierover het volgende op.

De instrumenten waarover de Verdragspartijen beschikken om de doelstellingen te bereiken, worden opgesomd in de artikelen 4 en 5. Er is een duidelijk juridisch verschil tussen deze twee artikelen.

Ten aanzien van artikel 4 besluiten de Verdragsluitende partijen tot gemeen-

Uit het Publikatieblad van de Nederlandse Taalunie — december 1988

schappelijk beleid c.q. actie.
Met andere woorden ten aanzien van de in artikel 4 vervatte aangelegenheden is het Comité van Ministers de enige beleidsbepalende instantie. Er kan dus in wezen geen ruimte meer zijn voor afzonderlijk, zonder vooroverleg met de andere verdragspartner, te voeren nationaal beleid.

Wat artikel 5 betreft is de situatie toch wezenlijk anders. De Verdragsluitende partijen besluiten tot gezamenlijk beleid "waar zij dat nodig achten". Artikel 5 laat dus wel degelijk eigen "nationaal" beleid toe, evenwel met twee duidelijke restricties:
• het "nationaal" beleid ten aanzien van de in artikel 5 vervatte aangelegenheden mag in het algemeen niet strijdig zijn met de algemene bepalingen van het Verdrag;
I zodra het Comité van Ministers heeft besloten respectievelijk het nodig heeft geacht ten aanzien van onderdelen van artikel 5 gezamenlijk beleid te ontwikkelen, krijgt de desbetreffende aangelegenheid verdragsrechtelijk dezelfde status als die vermeld in artikel 4 (onder andere Neerlandistiek extra muros, vertalingen, mediaprojecten, moedertaalonderwijs).

Het Comité streeft er overigens naar om aan artikel 5, daar waar de politieke wil aanwezig is, maximale invulling en inhoud te geven.

De verschillen en verwantschappen van artikel 4 en artikel 5 zijn dus zowel verdragsrechtelijk als inhoudelijk van aard. De verwevenheid van vorm en inhoud is vrij groot. Het realiseren van de doelstellingen van het Verdrag vereist een intensieve vorm van samenwerking tussen de Taalunie, de betrokken regeringen, de onderscheiden departementen in de lidstaten, universiteiten en wetenschappelijke instituten, de media en dergelijke meer. Het vereist ook een voortdurende zorg van de nationale overheden om, als zij binnen hun eigen bevoegdheden beslissingen nemen, rekening te houden met de specifieke bepalingen van het Taalunieverdrag.

Het Comité van Ministers zal er op toezien dat de nationale overheden geen acties ondernemen of beslissingen treffen die schade kunnen berokkenen aan de wil tot integratie zoals vastgelegd in het verdrag. Daartegen zou het als beleidsbepalend orgaan van het Taalunieverdrag verzet moeten aantekenen.

Regelen tendienstestelling
De werkwijze van de Taalunie wordt mede bepaald door de wijze waarop het Algemeen Secretariaat zijn werkzaamheden ten dienste van de organen van de Taalunie verricht. Artikel 14, lid 1 van het Taalunieverdrag schrijft voor dat het Comité van Ministers gehoord de Raad hiervoor regelen dient vast te stellen. Een ontwerpbesluit zal over enige maanden aan de Raad en de Interparlementaire Commissie worden voorgelegd.

Het Comité van Ministers heeft bewust met de vaststelling van dit besluit gewacht totdat de organen van de Taalunie zowel afzonderlijk als in onderlinge samenhang enige jaren ervaring zouden hebben opgedaan.

Het Comité van Ministers heeft het voornemen om de regelen in de loop van het jaar 1990 te evalueren en op basis van die evaluatie al dan niet tot aanvulling of wijziging te besluiten.

Een eventuele wijziging van het Taalunieverdrag
p. 15 Op vergaderingen van de Interparlementaire Commissie is enige malen de suggestie gedaan het Taalunieverdrag te wijzigen.
Deze suggestie wordt door het Comité van Ministers niet overgenomen. De Taalunie is daar nog te kort voor aan het werk en een discussie over dit onderwerp zou haar ontwikkeling nadelig kunnen beïnvloeden.

2.3. Personele aspecten
p. 19 Wat de rechtspositie van het personeel betreft zij vermeld dat het Comité van Ministers zich heeft uitgesproken voor een rechtspositie die is afgeleid van die van Nederlandse rijksambtenaren met een pensioenregeling die is ondergebracht bij het Algemeen Burgerlijk Pensioenfonds. De realisering hiervan is echter door een aantal problemen vertraagd. Deze problemen zijn van formeel-juridische aard (is het met het volkenrecht in overeenstemming te brengen en op welke manier moet worden vastgelegd dat het personeel van de intergouvernementele organisatie Taalunie zulk een rechtspositie krijgt), van inhoudelijke aard (welke elementen dient zulk een rechtspositieregeling te bevatten) en van praktische aard (hoe worden de rechten van het zittende personeel gewaarborgd; hierbij moet b.v. worden gedacht aan de pensioenbreuk die voor Vlaamse personeelsleden optreedt) en aan de rechten van de Nederlandse personeelsleden die vanuit een vaste aanstelling bij de Nederlandse overheid werden en worden gedetacheerd.
Er is een voorziening getroffen voor de kosten die gepaard gaan met een overstap van het Vlaamse personeel naar de hier bedoelde rechtspositie.

2.4. Financiële aspecten
Financiële ruimte t/m 1992
p. 12 De Raad stelt voor om ten behoeve van nieuwe activiteiten in de periode 1988-1992 geleidelijk meer
p.82 geld uit te trekken: het voor de werkvelden (inclusief de reeds overgehevelde taken) beschikbare bedrag zou van *f* 3,8 min. in 1988 moeten stijgen tot *f* 4,7 min. in 1992. Er kunnen thans echter geen toezeggingen worden gedaan voor een structurele verhoging van de dotaties.

Dit neemt niet weg dat het Comité van Ministers bereid is om, afhankelijk van de plannen van de verschillende samenwerkingsstructuren en de adviezen van de Raad over die plannen, een herschikking of interne herverdeling van de middelen in overweging te nemen.

p. 12 Het Comité stemt in met de opmerking van de Raad dat als er taken naar de Taalunie worden overgeheveld, ook de bijbehorende financiële en personele middelen aan de Taalunie moeten worden overgedragen. Het Comité meent echter wel dat enige terughoudendheid geboden is ten aanzien van nieuwe overhevelingen, omdat het gevaar groot is dat dergelijke taken menskracht en middelen naar zich toetrekken die voor andere Taalunieactiviteiten broodnodig zijn.

p. 13 Het Comité van Ministers onderschrijft de stelling van de Raad, dat op langere duur de overgehevelde taken en middelen binnen de totale Taaluniebegroting zullen moeten worden afgewogen. Het Comité wijst er op, dat dan ook het onderscheid tussen reguliere en overgehevelde middelen zal kunnen vervallen en dat de algehele toepassing van de verdeelsleutel 2:1, zoals in artikel 17 van het Taalunieverdrag genoemd, zal moeten worden nagestreefd.

Overschotten
In de afgelopen jaren zijn er enige malen opmerkingen gemaakt over de overschotten op de jaarrekeningen van de Taalunie. Beziet men de overschotten in detail, dan blijken de personeelskosten de grootste boosdoener te zijn. Voor deze onderschrijding zijn twee factoren aan te geven:
• de onderbezetting: deze wordt voor een belangrijk deel veroorzaakt door - doorgaans ongewenste - vacatures, die slechts met veel moeite te vervullen zijn
• de te hoge inschatting van het opslagpercentage voor de sociale lasten; dit percentage vertoont in Nederland een dalende tendentie, waardoor stelselmatig van een te hoge opslag sprake is; in Vlaanderen worden voor sommige medewerkers

Uit het Publikatieblad van de Nederlandse Taalunie — december 1988

op de loonsuppletie geen sociale lasten in rekening gebracht, hoewel die vanuit gelijkheidsoverwegingen wel verschuldigd zijn en die bij de totstandkoming van het personeelsstatuut ongetwijfeld zullen leiden tot uitbetaling van navorderingen (hiervoor zijn dan ook uit de overschotten middelen gereserveerd).

Met de overschotten op de werkvelden valt het nogal mee, behalve in 1986 en 1987. In 1986 is de herziene, aanzienlijk verhoogde begroting echter eerst in het najaar goedgekeurd. Dit heeft in 1987 een naijleffect gehad.

3. Werkvelden

3.1. Spelling

p.22 De periode 1945-1985

Met het Belgische Spellingbesluit van 1946 en de Nederlandse Spellingwet van 1947 werd de eenheid van de spelling hersteld nadat Nederland vóór de Tweede Wereldoorlog met de invoering van de spelling-Marchant deze eenheid, die sinds de invoering van de spelling-De Vries en Te Winkel aanwezig was, ongedaan had gemaakt. Het Verdrag inzake de Nederlandse Taalunie heeft die eenheid een vaste juridische grond gegeven. Liet de verbintenis in het Belgisch-Nederlands Cultureel Verdrag tot gezamenlijk overleg potentieel nog altijd ruimte voor afzonderlijke en afwijkende besluitvorming, met het Verdrag inzake de Nederlandse Taalunie, dat op grond van artikel 4b tot gemeenschappelijke besluitvorming verplicht, is divergentie in de toekomst niet meer mogelijk.

In de in 1954 verschenen "Woordenlijst van de Nederlandse Taal" (die een uitvoering is van Spellingbesluit en Spellingwet en die meer bekend is als het ''groene boekje") werden o.a. voor een groot aantal woorden, vooral bastaardwoorden, dubbelvormen ingevoerd. Omdat deze regeling niet bevredigde, mede doordat voor het onderwijs en de ministeries wél één vorm verplicht werd voorgeschreven, werd in de jaren zestig een commissie, beter bekend als de Commissie-Pée-Wesselings, ingesteld met als opdracht de regeringen te adviseren over een spelling van de bastaardwoorden zonder keuzemogelijkheid. De werkzaamheden van deze commissie hebben niet tot een nieuwe regeling geleid, wellicht mede als gevolg van de maatschappelijke beroering die over de voorstellen van de Commissie was ontstaan. Sindsdien is bijna twintig jaar verlopen en de problemen zijn onopgelost gebleven.

p.23 De periode 1985-heden

Sinds 1985 heeft de Taalunie een aantal activiteiten in verband met spelling ontwikkeld.
Er is aan twee onafhankelijke deskundigen in het volkenrecht juridisch advies gevraagd over de interpretatie van artikel 4b van het Verdrag dat over spelling handelt. Hoewel het Comité van Ministers over dit advies en de adviezen die over andere artikelen zijn uitgebracht nog geen officieel standpunt heeft ingenomen, kan worden gezegd dat de Taalunie het enige kader is waarin een regeling van de spelling kan plaatsvinden. De bevoegheidsovergang heeft de jure plaatsgevonden en er bestaat op grond van het Verdrag geen behoefte aan een nadere afzonderlijke regeling.
Het ambtelijk overleg in verband met de overdracht van de bevoegdheid, dat in 1985 werd gestart maar in afwachting van het juridische advies werd opgeschort, zal daarom alleen nog betrekking hebben op de zuiver administratieve overdracht van de op spelling betrekking hebbende dossiers.
In 1985 is voorts een werkgroep ad hoc spelling ingesteld. Aanleiding daartoe was een advies van de Raad over een herziening van de spelling. De werkgroep heeft tot taak een werkplan te ontwikkelen voor een later in te stellen echte spellingcommissie, die in opdracht van het Comité voorstellen zou moeten formuleren voor een herziening van de spelling. In het advies van de Raad was ook het oriënterende kader voor de werkzaamheden van deze voorbereidende en terreinverkennende Werkgroep ad hoc spelling gegeven. De opdracht van de werkgroep is, anders dan het Meerjarenperspectief opmerkt, niet door de Algemeen Secretaris breder opgevat. Wel heeft de Werkgroep na analyse van het advies uit 1985 besloten tijdens haar werkzaamheden ook enige meer fundamentele aspecten mee in overweging te nemen.
De Werkgroep was voorts van mening dat een eventuele spellingwijziging een maatschappelijk draagvlak moet hebben en derhalve niet los kan staan van de opvattingen die in Nederland en Vlaanderen leven over spelling. Om die reden heeft zij onderzoek laten uitvoeren bij een dwarsdoorsnede van de Nederlandssprekende bevolking en bij een aantal beroepsgroepen die professioneel dagelijks met spelling geconfronteerd worden. Verder heeft de Werkgroep een onderzoeksproject begeleid over de inconsequenties in de Woordenlijst van 1954, welk onderzoek aan de Katholieke Universiteit Brabant is gegund. De resultaten van deze onderzoeken zal de Werkgroep verwerken in een rapport dat vóór eind 1988 aan de Algemeen Secretaris zal worden uitgebracht. De door de Werkgroep uitgezette werklijn kost nogal wat tijd.
Het opzetten en uitvoeren van onderzoek zijn inderdaad tijdrovende bezigheden.
Het Comité van Ministers onderschrijft de door de Werkgroep uitgezette zorgvuldige werklijn omdat mede hierdoor mogelijk voor het eerst de spellingdiscussie met gegevens uit onderzoek verkregen op een objectiever en rationeler niveau zal kunnen worden gevoerd.
Over het rapport dat de Werkgroep zal uitbrengen zal de Raad worden gehoord. Bij het advies dat de Raad zal uitbrengen over de taakstelling, samenstelling en looptijd van de werkzaamheden van de spellingcommissie zal het Comité graag beschouwingen willen ontvangen over de wijze van voorlichting over een eventuele spellingwijziging ten einde het ontstaan van een spellingoorlog en van onrust in het onderwijsveld te vermijden.

3.2. Spraakkunst

p.24 De spraakkunst in het Taalunieverdrag

Het Comité van Ministers deelt de mening van de Raad dat de overheid de spraakkunst (grammatica), in tegenstelling tot de spelling, niet wettelijk kan voorschrijven. Dat spraakkunst in artikel 4, lid b van het Verdrag in één adem wordt genoemd met spelling, hangt waarschijnlijk samen met de discussies over de relatie tussen descriptieve, normatieve en theoretische grammatica. De overheid kan niet verder gaan dan te bevorderen, en dat spoort met de geachten van de Raad, dat er ten aanzien van gevallen waarin zich binnen de taalgemeenschap variatie voordoet of onzekerheid bestaat, normen worden vastgesteld voor wat goed Nederlands is. Aan die normen blijkt grote behoefte te bestaan, niet alleen voor grammaticale problemen. Op het normenprobleem wordt in deze standpuntbepaling op andere plaatsen teruggekomen.

p.25 Huidige activiteiten van de Taalunie

De Taalunie heeft de voorbije jaren haar aandacht gericht op de Algemene Nederlandse Spraakkunst (ANS). Nadat de nationale fondsen voor wetenschappelijk onderzoek het redactionele werk lange tijd hadden gesubsidieerd, kon de ANS, dankzij een subsidie van de Taalunie, niet alleen worden afgemaakt maar ook verschijnen. Ondanks een aantal gesignaleerde kleine en grotere tekortkomingen (vooral met betrekking tot lacunes in de beschrijving, het gebrek aan expliciete normen en het soms weinig gebruiksvriendelijke karakter) wordt de ANS allerwegen erkend als een monumentaal werk.

Uit het Publikatieblad van de Nederlandse Taalunie – december 1988

Vooral de behoefte aan normen is in diverse reacties in de media en daarbuiten naar aanleiding van het verschijnen van de ANS naar voren gekomen. Ook de Algemene Conferentie van de Nederlandse Taal en Letteren (1984) heeft met betrekking tot spraakkunst in haar 'Bouwstenen Voor een Taaluniebeleid gepleit voor onderzoek naar bestaande normen voor het taalgebruik. De gedachte hierbij was dat de resultaten van een dergelijk normenonderzoek hun weerslag kunnen hebben op de voort te zetten werkzaamheden van de ANS. Het Comité van Ministers heeft die behoefte meteen onderkend en onderschreven door hiervoor al in 1985, voor een periode van vier jaar, middelen vrij te maken.

In dit kader worden aan de Katholieke Universiteit Nijmegen onder begeleiding van de ANS-redactie twee projecten uitgevoerd.
Het eerste en belangrijkste project 'Grammaticale normen in het Nederlands', waaraan ook de Katholieke Universiteit Nijmegen financieel bijdraagt, is een empirisch onderzoek naar impliciet en expliciet gehanteerde taainormen en beoogt duidelijkheid te krijgen in de normgevoelens van taalgebruikers ten aanzien van grammaticale variabelen waarover onzekerheid heerst. Het eerste resultaat van dit onderzoek is de notitie "Normen en Taal" van W. Haeseryn die in de reeks Voorzetten is verschenen. Een praktisch doel van dit onderzoek is informatie te verschaffen ten behoeve van een grammaticale databank en ten behoeve van volgende drukken van de ANS, waardoor het onderzoek van nut kan zijn voor de taalgebruikers bij het vormen van gefundeerde oordelen over goed taalgebruik.
Het tweede project 'Grammaticaal onderzoek voor praktische doeleinden, met bijzondere aandacht voor de aanvaardbaarheid van varianten' vormt een wezenlijke aanvulling op het eerste project doordat het op directe wijze een bijdrage levert aan de vervollediging van de taaibeschrijving die een grammatica als de ANS beoogt. Beide projecten worden door de ANS-commissie op elkaar afgestemd.

Daarnaast is, mede op advies van de Raad, door het Algemeen Secretariaat opdracht gegeven tot het maken van een voorbereidend en terreinverkennend rapport over normatief-pedagogische grammatica's.

p.25 Een toekomstig Taaluniebeleid
Voor de vaststelling van een toekomstig Taaluniebeleid zal op een aantal vragen antwoord moeten worden gegeven. De uitkomsten van de hiervoor genoemde onderzoekingen zullen daarbij behulpzaam kunnen zijn. Allereerst kan de vraag worden ongeworpen of een normatievere ANS niet de voorkeur verdient boven een nieuwe normatief-pedagogische grammatica naast de ANS, dit temeer daar de ANS-redactie tot op zekere hoogte het belang van normering onderkent. Zelfs als een normatievere ANS niet zou volstaan, zou onderzocht moeten worden of het nuttig is alleen voor die gevallen waarin zich variatie voordoet of waarover onzekerheid bestaat een systematisch opgezette grammatica te ontwikkelen. Nagegaan zou moeten worden of een 'reference grammar', die alleen over de probleemgevallen uitspraak doet, niet een betere aanpak is dan een normatief-pedagogische grammatica. Daar komt nog bij dat, aangezien de behoefte aan normen zich niet beperkt tot grammaticale elementen, een 'reference grammar' ook andere taalverschijnselen waarbij de behoefte aan normen groot is, kan behandelen. In deze optiek zou een 'reference grammar' op het brede terrein van de taalzorg goede diensten kunnen bewijzen.

De vraag kan gesteld worden waaraan de Taalunie in de toekomst prioriteit moet geven. Het beleid heeft zich de voorbije jaren gericht op de ANS. Is continuering van deze werklijn niet dwingender dan het uitzetten van een nieuwe werklijn normatief-pedagogische grammatica die, gezien de beschikbare middelen, mogelijk ten koste van de eerste al uitgezette ANS-werklijn zal gaan? Dit wordt urgent als men weet dat ongeveer in 1994, tien jaar na het verschijnen van de eerste editie, een tweede editie van de ANS zal moeten kunnen verschijnen om de wetenschappelijke autoriteit die de ANS nu geniet, in de toekomst te behouden. In die tweede editie zullen lacunes kunnen worden aangevuld en de resultaten van het wetenschappelijk onderzoek dat de voorbije tien jaar is verricht, verwerkt worden. Uiteraard zal het wetenschappelijk onderzoek zelf ook aan die tweede editie moeten bijdragen en zal de Taalunie alleen aanvullend kunnen subsidiëren.

Onderzocht zal worden of er een onder het Algemeen Secretariaat ressorterende overlegstructuur kan worden gecreëerd die representatief is voor het gehele brede veld van de grammatica en die uitgaande van de uitkomsten van de hiervoor genoemde onderzoekingen een antwoord op de gestelde vragen kan geven en die voorstellen zou kunnen uitwerken voor een Taaluniebeleid inclusief een werkplan voor het werkveld spraakkunst.
Die voorstellen zouden dan voor advies aan de Raad worden voorgelegd, waarna het Comité van Ministers het spraakkunstbeleid van de Taalunie nader zou kunnen vaststellen.

3.3. Terminologie
p.26 Hei Samenwerkingsverband Nederlandstalige Terminologie (SaNT)
Het Comité van Ministers onderschrijft in grote lijnen het door de Raad voorgestelde terminologiebeleid. Het meent dat de voorgestelde vorm van samenwerking met het Belgisch Instituut voor Normalisatie (BIN) en het Nederlands Normalisatie-instituut (NNI), zoals bedoeld in de memorie van toelichting bij het Taalunieverdrag, in het inmiddels gestichte Samenwerkingsverband Nederlandstalige Terminologie (SaNT) goede mogelijkheden biedt om te komen tot de door de Raad genoemde prioriteitsstelling op grond van maatschappelijk belang en algemeen nut.

p.27 Het werkplan van het SaNT
Het Comité van Ministers vestigt de aandacht op het in januari 1988 gereedgekomen Werkplan 1988-1991 van het Samenwerkingsverband (dat inmiddels ook instemming van de Raad geniet) en meent dat daarin de door de Raad beoogde afbakening van het begrip 'terminologie' reeds wordt gegeven. Het Comité van Ministers stelt vast dat het Meerjarenperspectief van de Raad zich nog niet uitlaat over de in het Verdrag genoemde 'gelijke terminologie ten behoeve van wetgeving en officiële publikaties'. Het neemt aan dat de Raad zich in zijn nieuwe zittingsperiode over dat onderwerp zal buigen. Voor de periode 1988-1991 gaat het Samenwerkingsverband Nederlandstalige Terminologie (SaNT) uit van de volgende taken:
a. Het opstellen van definities en criteria voor de erkenning en eventuele (mede)financiering van terminologielijsten en het aangeven van de procedure die het samenwerkingsverband bij de erkenning van terminologielijsten zal aanhouden;
b. Het begeleiden van een inventarisatie bij het BIN, het NNI, de overheden, het bedrijfsleven en de instellingen van de EG, van bestaande Nederlandstalige terminologieverzamelingen, hun status en waarde;
c. Het onderzoeken van de mogelijkheden tot gebruik van reeds bestaande gegevensbanken, of tot het inrichten van een dergelijke bank, voor de opslag, publikatie en/of raadpleging van genormaliseerde terminologie;
d. Het bevorderen van de Nederlandstalige deelneming aan de werkzaamheden van de internationale commissie "Terminology, principles and coordination" (ISO/TC/37) van de International Organization for Standardization (ISO) en het voor het Nederlandse taalgebied toegankelijk maken van de resultaten van deze commissie.
Deze internationale commissie beweegt zich op het gebied van de terminologische

Uit het Publikatieblad van de Nederlandse Taalunie – december 1988

wetenschap en heeft tot taak om methoden voor het ontwikkelen, verzamelen en coördineren van terminologieën te normaliseren;
e. Het maken van een Nederlandstalige versie van de internationale thesaurus van de ISO die in vele landen wordt gebruikt voor de descriptoren in gegevensbanken die worden ingericht om informatie te kunnen geven over overheidsvoorschriften (reglementen) en normen. Deze thesaurus bestaat reeds in vele talen;
f. Overige werkzaamheden zoals het bevorderen van het gebruik van erkende terminologielijsten en het bevorderen van terminologie als vakgebied.

Het Comité van Ministers deelt de mening van de Raad en van het Samenwerkingsverband dat ook en vooral buiten de Taalunie middelen moeten vrijkomen voor terminologische werkzaamheden. Het Comité van Ministers meent dat het SaNT-werkplan 1988-1991 een aantal realistische en behartigenswaardige uitspraken bevat en dat het gekozen heeft voor voorlopige procedures die in de voorgestelde periode kunnen leiden tot een pragmatisch onderbouwd overzicht van het probleemgebied.

3.4. Woordenboeken

p. 28 Algemeen

Het Comité van Ministers streeft naar de vaststelling van een Taaluniebeleid inzake particuliere initiatieven op het gebied van woordenboeken. De vaststelling van zulk een beleid wordt door een aantal ontwikkelingen beïnvloed. Allereerst wordt in opdracht van het Algemeen Secretariaat een notitie vervaardigd over de classificatie van woordenboeken, de eentalige lexicografie en de meertalige lexicografie. Deze notitie zal zeker bouwstenen voor een beleid kunnen leveren. Een andere belangrijke ontwikkeling is de toekomstige relatie van de Taalunie met de Stichting Instituut voor Nederlandse Lexicologie. Het Comité van Ministers heeft hierover in september 1988 een besluit genomen. Voor de achtergronden wordt verwezen naar de volgende paragraaf. In het kader van zulk een beleid zullen uitspraken moeten worden gedaan over
p.30 het al of niet voortzetten van de financiële bijdrage die de Nederlandse Taalunie thans aan twee regionale woordenboeken (het Vlaamse en het Brabantse woordenboek) geeft.

In het algemeen moet de problematiek verbonden aan de formulering van een woordenboekenbeleid niet worden onderschat. Een 'totaal' woordenboekenbeleid van de overheid kan niet uitsluitend bestaan uit het subsidiëren van woordenboeken; het dient ook aandacht te besteden aan o.a. het onderzoek, de opleiding en de bijscholing in de lexicografie, de planning van woordenboekprojecten, de coördinatie van verschillende vergelijkbare woordenboekondernemingen, het verstrekken van informatie over lexicografische produkten aan het publiek enz. Het onder bepaalde voorwaarden subsidiëren van woordenboeken door de overheid is zeer belangrijk; het is zelfs noodzakelijk als men de primaire takken van de lexicografie wil laten (voort)bestaan. Onder 'subsidiëren door de overheid' wordt hier niet alleen verstaan de eerste (directe) en de tweede geldstroom (d.i. via wetenschapsorganisaties en fondsen als de Nederlandse Organisatie voor Wetenschappelijk Onderzoek, NWO, en het Belgische Nationaal Fonds voor Wetenschappelijk Onderzoek, NFWp), maar ook sommige vormen van de derde geldstroom (b.v. via de Nederlandse Taalunie, de Provincies of de Gemeenten). Pas na een grondig empirisch onderzoek naar het gebruik en de gebruikers van woordenboeken en naar de lexicografische behoeften van de diverse groepen en lagen van de bevolking, kunnen lexicografen en beleidsmakers hun activiteiten precies afstemmen op de lexicografische noden van de taalgebruikers. Op dit ogenblik hebben wij van die behoeften slechts een vaag, onnauwkeurig en onvolledig beeld.

p.31 Tweetalige woordenboeken

Het Comité van Ministers stelt zich mede in afwachting van een Taaluniewoordenboekenbeleid vooralsnog zeer terughoudend op ten aanzien van de subsidiëring van tweetalige woordenboeken, of deze nu betrekking hebben op talen van in de Taalunieregio woonachtige minderheden of niet.

De ministeries in de twee landen hebben immers meegedeeld dat reeds een aantal jaren een actief beleid ter zake wordt gevoerd. Zo heeft het Ministerie van Onderwijs en Wetenschappen aan enige universitaire vakgroepen startsubsidies verstrekt ter bestrijding van aanloopkosten voor de ontwikkeling van woordenboeken zoals
Italiaans-Nederlands v.v.,
Turks-Nederlands v.v.,
Bahasa Indonesia-Nederlands v.v.
De Rijksuniversiteit Utrecht ontwikkelt gebruikersvriendelijke woordenboeken voor Turkse en Marokkaanse immigranten.

Het voorgaande belet overigens niet dat de Taalunie op dit gebied met bescheiden middelen enige initiërende of stimulerende activiteiten kan ontwikkelen. Het Comité van Ministers stelt zich tevens voor dat de Nederlandse Taalunie terzake adviezen zou kunnen uitbrengen.

p.29 Stichting Instituut voor Nederlandse Lexicologie

De Nederlandse en Belgisch/Vlaamse overheid hebben een gezamenlijke verantwoordelijkheid aanvaard en gedragen ten aanzien voor de beschrijving van de woordenschat van de Nederlandse taal, toen in 1969 de Stichting Instituut voor Nederlandse Lexicologie (INL) in het leven werd geroepen. Deze stichting hebben zij gedurende een reeks van jaren rechtstreeks met overheidsmiddelen gefinancierd. De totstandkoming en bekrachtiging van het Taalunieverdrag maakten een herbezinning op de bestaande relaties en organisatorische vormgeving wenselijk. Dat leidde in september 1988 tot het navolgende besluit.
In Taaluniekader zal aan de gezamenlijke verantwoordelijkheid uitdrukking worden gegeven door de financiering van het "Woordenboek der Nederlandsche Taal" door de Taalunie te laten geschieden. Vlaanderen en Nederland zullen hiertoe aan de Taalunie de benodigde middelen ter beschikking stellen. De basisvoorzieningen en de overige projecten van het instituut zullen in het vervolg worden gefinancierd door een Nederlandse universiteit of een vergelijkbare Nederlandse wetenschapsinstelling.

Bij de voltooiing van het Woordenboek in de jaren negentig zal het Comité van Ministers besluiten of het vrijvallende geld binnen de Taalunie besteed wordt of niet.

3.5. Letteren binnen het territoriaal toepassingsgebied van het Taalunieverdrag

p.43 Een letterenbeleid op lange termijn

Het letterenbeleid in beide landen is thans nog ingebed in het nationale cultuurbeleid. Het Comité zal bezien op welke manier in de toekomst een beleid gevoerd kan worden dat enerzijds recht doet aan de cultuurpolitieke opvattingen van beide landen en anderzijds aan de in het verdrag vermelde doelstellingen "de integratie op het gebied van de letteren" en gezamenlijk "de ontwikkeling van de Nederlandse letteren aanmoedigen"(art 5a).
Het Comité van Ministers is van mening, dat er door de Vlaamse en Nederlandse overheid, uitgaande van de eenheid van de literatuur in het Nederlandse-taalgebied, uiteindelijk naar een geïntegreerd beleid op het gebied van de letteren onder de koepel van de Nederlandse Taalunie gestreefd moet worden.

Uiteraard zal, om de vraag te kunnen beantwoorden welke omvang en welke vormen van integratie wenselijk zijn, grondig onderzoek verricht moeten worden. Zo is er een gedegen analyse van de huidige situatie nodig. Die analyse geldt

Uit het Publikatieblad van de Nederlandse Taalunie — december 1988

zowel het overheidsbeleid alsook de wijze van produktie en distributie van boeken alsook de mate waarin de literatuur uit Nederland en Vlaanderen als een eenheid wordt ervaren.

p.44 Een letterenbeleid op de korte en middellangetermijn
Vooruitlopend op zo'n geïntegreerd letterenbeleid wil het Comité op korte en middellange termijn een wat minder ambitieuze doelstelling nastreven. De Raad heeft het realistische voorstel gedaan om vooralsnog een beleid te voeren dat complementair is aan dat van Nederland en Vlaanderen. Dit beleid houdt in dat door middel van coördinatie en aanmoediging de uitwisseling en samenwerking tussen Noord en Zuid worden bevorderd, waarbij ervaringen met regelgeving in het ene land in het andere land gebruikt kunnen worden om zo te komen tot mogelijk gelijke regelingen. Het Comité stemt met dit voorstel in.
Voorts wil het Comité van Ministers bezien of de Taalunie met bescheiden middelen de ontwikkeling van Nederlandstalige scenario's op het gebied van film, toneel en televisie kan bevorderen.

p.50 Inmiddels zijn er samenwerkingstructuren opgericht voor Uitgeverij en Boekhandel (ONUB) en voor
p.51 Bibliotheek en Documentatie(SABIDO) die beide een betere samenwerking beogen waar het gaat om de distributie van publikaties in het Nederlandsetaalgebied. Voor een betere onderlinge afstemming van overheidsmaatregelen op het gebied van letteren en boeken in het algemeen, is er een ambtelijk overleg ingesteld, waaraan de betreffende ministeries in Noord en Zuid deelnemen. In dit overleg zal ook de regelgeving met betrekking tot het boek aan de orde komen, in het bijzonder het leenrecht en de vaste boekenprijs. Er wordt, in overeenstemming met uw advies, een aantal maatregelen getroffen om aan elkaar verwante overheidsmaatregelen in Nederland en Vlaanderen beter op elkaar te doen aansluiten waar het om grensoverschrijding gaat. Deze maatregelen dragen vooralsnog het karakter van een proefneming. Zo is er een regeling getroffen die subsidiëring van
p.46 lezingen van literaire schrijvers in het andere deel van het Taaluniegebied mogelijk maakt. Ook is er inmiddels een tijdelijke regeling voor additionele honoraria aan Vlaamse literaire schrijvers die in Nederlandse literaire tijdschriften publiceren. Er zal gezocht worden naar mogelijkheden
p.47 voor de subsidiëring van literaire boekuitgaven van schrijvers uit Vlaanderen door Nederlandse uitgevers en -zo nodig- vice versa en naar maatregelen die bevorderen dat meer schrijvers uit Vlaanderen in Nederlandse literaire tijdschriften publiceren en vice versa.
p.48 In de inleiding bij het hoofdstuk "letterenbeleid" stelt de raad, dat op de lange duur een meer samenhangende visie moet worden ontwikkeld op het gehele communicatieproces van schrijver tot lezer. Deze mening wordt door het Comité van Ministers onderschreven. Het boek kan immers beschouwd worden als een onmisbaar instrument voor de ontwikkeling en de integratie van de letteren in de ruimste zin en draagt daarmee bij aan de meer algemene culturele integratie van Noord en Zuid. Voor een beleid op het gebied van boek en lezen zal sterke bundeling van krachten nodig zijn. Er ligt hier een groot werkterrein voor het onderwijs waar immers de eerste confrontatie met boeken en teksten plaatsvindt. Maar ook zal het beleid gericht moeten zijn op de kwaliteit van het tekstaanbod (de schrijver). Uitgevers, boekverkopers, bibliotheken, recensenten en omroeporganisaties zouden als belangrijke taken moeten opvatten: het leren omgaan met boeken, het leveren van produktinformatie en het verlenen van begeleidende service.

Momenteel worden op tal van plaatsen activiteiten ondernomen ten behoeve van de leesbevordering, de boekpromotie en de bemiddeling in het "boekleesproces". Die verschillende activiteiten moeten dringend gecoördineerd worden. Het Comité van Ministers heeft geconstateerd, dat hiertoe zowel in Nederland als in Vlaanderen aanzetten gegeven zijn. In Nederland met de oprichting van de Stichting Lezen en in Vlaanderen door het opnieuw leven inblazen aan de Commissie voor het boek. Het Comité merkt op, dat bij deze initiatieven geen onderlinge afstemming tussen Nederland en Vlaanderen plaats heeft gevonden. Het acht dit wel noodzakelijk en zou willen vermijden, dat de initiatieven in Noord en Zuid zich los van elkaar zouden ontwikkelen. Op den duur zal naar een structurele coördinatie tussen beide gestreefd moeten worden. Vooralsnog zal de Taalunie de "leesbevordering" vooral aan de orde dienen te stellen in het met de ministeries en kabinetten gevoerde ambtelijk letterenoverleg en met de Samenwerkingsverbanden op het gebied van Uitgeverij en Boekhandel (ONUB) en Bibliotheek en Documentatie (Sabido). Momenteel zijn dit de aangewezen instanties om een uitwisseling van informatie en ideeën te bewerkstelligen. Daarnaast zal onderzocht worden, of het zinvol en financieel mogelijk is een gemeenschappelijk Vlaams/Nederlands tijdschrift op te richten dat informeert over het boek en de boekcultuur in de beide landen.
De Nederlandse Taalunie zal zich voorts positief opstellen ten aanzien van gezamenlijke Nederlands-Vlaamse initiatieven op het gebied van "boek en lezen" en financiële middelen uittrekken voor incidentele projecten, zoals manifestaties en publikaties.

3.6. Onderwijs binnen het territoriaal toepassingsgebied van het Taalunieverdrag

p.35 Moedertaalonderwijs
Voor het moedertaalonderwijs zal het Comité van Ministers zijn beleid primair richten op de werkzaamheden van de Taakgroep Nederlands. Op zo'n taakgroep was door de Algemene Conferenties van de Nederlandse Taal en Letteren 1986 en 1987 aangedrongen. De Taakgroep bestaat uit vertegenwoordigers van ministeries, wetenschap en veld en heeft tot doel de kwaliteit van het onderwijs in de Nederlandse taal en letteren te bewaken en de samenwerking op dit gebied tussen Nederland en België/Vlaanderen te bevorderen. Daarnaast wil het Comité van Ministers aan de samenwerking in het kader van het Vlaams-Nederlands Overleg Onderwijs Research en -Documentatie (OORD) verder gestalte geven. De voor moedertaalonderwijs beschikbare middelen zijn grotendeels voor de werkingskosten en projecten van de Taakgroep en het OORD bestemd.
p.36 Het Comité van Ministers acht het niet opportuun dat de Taalunie in dit stadium ook nog een afzonderlijke werklijn opzet die gericht is op alfabetiseringsprojecten voor Nederlandstalige volwassenen die niet of nauwelijks kunnen lezen en schrijven.

p.36 Onderwijs aan anderstaligen
Wat het onderwijs aan anderstaligen betreft meent het Comité van Ministers dat de menskracht en de middelen van de Taalunie vooral gericht moeten worden op de totstandkoming van een geïntegreerd Nederlands-Vlaams systeem van certificaten met civiel effect waarin het onder de Taalunie ressorterende Certificaat Nederlands als Vreemde Taal een geëigende plaats krijgt (zie verder het werkveld getuigschriften).
Daarnaast zal het Comité op ad hoc basis een bescheiden bijdrage geven aan enige projecten die de integratie op dit terrein bevorderen.
p.37 Voor wat het ontwikkelen van tweetalige woordenboeken en didactische grammatica's betreft ziet het Comité van Ministers hoogstens een initiërende of stimulerende rol voor de Taalunie weggelegd, niet alleen om principiële redenen, maar ook omdat het budget voor dit soort

Uit het Publikatieblad van de Nederlandse Taalunie — december 1988

activiteiten niet toereikend is (zie ook 3.4.3.)-

p.38 Een vergelijkend onderzoek naar bestaande en voorgenomen wetgeving op het gebied van tweede-taalonderwijs aan volwassenen van buitenlandse afkomst in Nederland, Vlaanderen en Zweden heeft voor het Comité van Ministers op dit moment geen prioriteit.

3.7. Taalzorg

p,32 In 1985 is een rapport uitgebracht over 'Taaladvisering in Nederland en Vlaanderen: inventarisatie en aanbevelingen'. Dit rapport is voor commentaar aan direct bij taaladvisering betrokken instanties aangeboden. Het rapport heeft weinig commentaren uitgelokt en de aanbevelingen bleken, ook al omdat de taalsituatie in Nederland en Vlaanderen verschilt, moeilijk te operationaliseren. Overleg met enkele specialisten heeft tot het inzicht geleid dat de opvatting van de Raad dat taalzorg tot taaladvisering beperkt kan worden, te eng is. Mogelijk door deze verenging is aan de taalpolitieke context voorbijgegaan. Het Comité van Ministers acht Taalzorg een zaak van groot gewicht. Het is van mening dat een taalpolitiek goed afgewogen uitgangspunt en een aanpak van taalzorg die ruimer is dan taaladvisering alleen, aangewezen zijn.

p.33 Er zal, enigszins vergelijkbaar met de Werkgroep ad hoc spelling, een coördinerend werkverband Taalzorg gecreëerd worden, dat, in de richting zoals hierboven is aangegeven, op korte termijn een beredeneerde visie op taalzorg zal ontwikkelen. Van het werkverband worden, over wat volgt, voorstellen verwacht. Allereerst zal het veld van dé taalzorg waarop de Taalunie actief zou kunnen of moeten zijn, moeten worden afgebakend. Daarbij zal moeten worden aangegeven welke plaats taaladvisering, in de betekenis die de Raad eraan geeft, in dat veld inneemt. Als het veld eenmaal is afgebakend zal een behoeftenanalyse moeten worden gemaakt, wat op het beperkte gebied van de taaladvisering zou kunnen gebeuren door aan de taaiadviesdienst van het Genootschap Onze Taal en de Vereniging Algemeen Nederlands te verzoeken in nauwe samenwerking een systematische inventaris te maken van de adviezen die door hen gedurende een bepaalde periode zijn uitgebracht. Onderzocht zal ook moeten worden of het wenselijk is de universitaire opleidingen 'taalbeheersing' of'toegepaste taalwetenschap' bij taalzorg te betrekken. Verder zal er, wat vanuit taalpolitiek oogpunt erg belangrijk is, een standpunt moeten worden ingenomen over het bereiken van een consensus over de norm en over het formaliseren van die consensus. Mogelijk zal een consensus over de norm nuttige effecten sorteren voor de grammatica, meer bepaald de normatief-pedagogische grammatica, zoals de Raad die voorstaat, al zal deze dan in de context van taalzorg wellicht meer de kant van een reference grammar opgaan (zie ook 3.2.). Het werkverband zal ook gevraagd worden zich uit te spreken over de mogelijkheid van het opzetten van een databank, met inbegrip van de aan te houden parameters, de organisatie en de financiering ervan.

Het werkverband zal zijn visie op de hiervoor vermelde problemen in een concreet activiteitenplan verwoorden, waarover de Raad geïnformeerd zal worden.

3.8. Radio/Televisie/Pers

p. 18 Het Comité van Ministers is het met de Raad eens dat de media en met name radio, televisie en pers

p.52 belangrijke middelen zijn voor de integratie van de Nederlandse taal en de letteren.

Er bestaat daarom grote verwevenheid van dit werkveld met de overige werkvelden van de Taalunie.

Welke instrumenten kan de Taalunie op het gebied van de media hanteren? Het Comité van Ministers is van mening dat de Taalunie hier enerzijds niet te ambitieus, maar anderzijds ook niet te passief moet zijn. Duidelijk is b.v. dat het instrument "eigen regelgeving" voor dit werkveld niet in aanmerking komt. Iets onduidelijker is dat voor het instrument "beïnvloeding van regelgeving": de Taalunie moet zeker haar pogingen continueren om door (vaak ongevraagde) adviezen de regelgeving te beïnvloeden, maar gezien b.v. de verschillen in het omroepbestel tussen de beide landen en de autonomie van de omroepen zullen de successen vooralsnog marginaal zijn.

Het Comité van Ministers deelt de zorg, uitgesproken door diverse organisaties in Nederland en Vlaanderen, met betrekking tot het veiligstellen van een ruime (en) oorspronkelijke Nederlandstalige inbreng in de programmering.

Gezien de grote bedragen die in de mediawereld omgaan en de relatief beperkte middelen van de Nederlandse Taalunie zal de Taalunie slechts incidenteel mediaprodukties kunnen subsidiëren. Het zelfde geldt voor speciale produkties gericht op anderstalige landen. De Nederlandse Taalunie zal derhalve bij voorrang mankracht en middelen inzetten op het terrein van de "coördinatie" door bestaande samenwerkingen te stimuleren en door nieuwe samenwerkingen te initiëren. Er zou b.v. met het Stimuleringsfonds kunnen worden samengewerkt. Ook valt te denken aan kleine onderzoekprojecten, die tot doel hebben na te gaan welke belemmeringen er zijn om tot samenwerking te komen of hoe een samenwerking beter tot stand kan komen, niet alleen bij radio en televisie maar ook bij de pers. De hoop bestaat dat er in de mediawereld binnen afzienbare tijd voldoende ruimte ontstaat om, in samenwerking met de Nederlandse Taalunie, aandacht te besteden aan de integratie van taal en letteren tussen Nederland en Vlaanderen.

3-9. Letteren buiten het territoriaal toepassingsgebied van het Taalunieverdrag

p. 63 Stichting voor Vertalingen

In artikel 5 van het Taalunieverdrag staat vermeld dat Nederland en Vlaanderen, waar zij dit nodig achten, gezamenlijk de verspreiding van de Nederlandse letteren, al of niet in vertaling, zullen aanmoedigen. De beleidsvorming en de beleidsuitvoering inzake een gezamenlijk Nederlands-Vlaams letteren beleid in het buitenland zijn echter reeds voor een belangrijk deel toevertrouwd aan de Stichting voor Vertalingen. Het Comité van Ministers heeft daarom de intentie om de gehele thans bestaande subsidiëring van deze Stichting in het vervolg via de Taalunie te leiden. Bezien zal nog worden, of er binnen de Taalunie begroting ruimte is voor enkele incidentele projecten.

3.10. Onderwijs buiten het territoriaal toepassingsgebied van het Taalunieverdrag

Neerlandistiekextramuros

p. 68 De behoefte aan een eigen Taaluniebeleid

Bij de overdracht van de dossiers inzake de subsidiëring van de universitaire neerlandistiek in het buitenland is overeengekomen dat de Taalunie gedurende enige tijd het in het verleden door België en Nederland gevoerde beleid zou voortzetten. Na verloop van tijd zou de Taalunie echter een eigen beleid dienen te ontwikkelen.

De werkgroep "Neerlandistiekextramuros"

Een werkgroep, ingesteld door de Algemeen Secretaris en de voorzitter van de Raad, heeft daartoe een aantal uitgangspunten voor een beleid geformuleerd. De Raad voor de Nederlandse Taal en Letteren heeft met deze uitgangspunten ingestemd.

p. 71 Het eerste uitgangspunt van de werkgroep houdt in dat de grote hoeveelheid steunvormen moet worden teruggebracht tot zes, te weten: subsidiëring van de instelling; subsidiëring van de docent; subsidiëring van leermiddelen; subsidië-

Uit het Publikatieblad van de Nederlandse Taalunie — december 1988

ring van voorlichtingsactiviteiten; subsidiëring van studiereizen en de ondersteuning van vertalingen.
In dit kader wordt ook voorgesteld de bekostiging van volledige docentschappen te beëindigen. Gelet op de autonomie van de instelling inzake aanstelling en benoeming van onderwijspersoneel ligt het voor de hand dat deze de salariëring van de docent voor haar rekening neemt. Dit beginsel geldt ook
p. 74 voor andere verplichtingen die voortvloeien uit een werkgevers/werknemersrelatie zoals bijvoorbeeld pensioenvoorzieningen.
p. 72 Het tweede uitgangspunt betreft een zorgvuldige afweging bij het toewijzen van middelen aan bepaalde landen en "zwaartepunten" door de Taalunie. Er wordt voorgesteld om daartoe van drie groepen landen uit te gaan. Ten eerste landen waar de neerlandistiek op een gedegen wijze wordt bedreven en waar primaire belangen te verdedigen zijn. In deze landen zou de Taalunie een actief beleid dienen te voeren. Tot deze groep behoren West-Duitsland, Frankrijk, de Verenigde Staten en het Verenigd Koninkrijk. In landen waar de situatie gunstig is voor de uitstraling van het Nederlands zou een beleid gevoerd moeten worden dat inspeelt op bepaalde wensen. Tot deze tweede groep behoren Polen, Italië en de Duitse Democratische Republiek. Docentschappen in landen waar de neerlandistiek zich in kwantitatief en kwalitatief opzicht minder manifesteert behoren tot groep 3. Een dergelijke indeling betreft een momentopname. Veranderingen zijn niet uit te sluiten als gevolg van bepaalde ontwikkelingen met betrekking tot de universitaire neerlandistiek.

Verder stelt de werkgroep voor binnen de landen uit de groepen 1 en 2 een of meer zwaartepunten vast te stellen. Zo'n zwaartepunt zal de Nederlandse taal en cultuur sterk moeten uitdragen. De werkgroep stelt daarvoor criteria op zoals het wetenschappelijk niveau van het studieprogramma, de variatie van het vakaanbod en het algemeen cultureel belang. De bovengenoemde werkgroep heeft er de voorkeur aan gegeven om niet tot een opsomming van het aantal zwaartepunten per land te komen.

Invoering van het nieuwe beleid
Binnen het kader van de gegeven financiële mogelijkheden wil het Comité van Ministers streven naar een zo goed en zo doelmatig mogelijk stelsel van subsidiëring met een zo projectmatig mogelijke aanpak. Bij dit stelsel zal de Taalunie zich niet tot de universitaire neerlandistiek moeten beperken maar zich ook richten op de overige vormen van onderwijs. In dit kader zal het Comité van Ministers de mogelijkheid nagaan van een inventarisatie van al de vormen van overig onderwijs in het Nederlands in het buitenland. Dit geldt in het bijzonder de grensgebieden. Dit subsidiestelsel zal geleidelijk worden ingevoerd. Het Comité van Ministers zal zich hierbij enerzijds laten leiden door de aanbevelingen van de werkgroep, anderzijds wil het ook nog andere criteria opstellen. Een bijzondere afweging zal bijvoorbeeld moeten plaatsvinden ten aanzien van nieuwe ontwikkelingen in de neerlandistiek (Turkije, Marokko, ontwikkelingslanden). Vastgesteld moet worden in hoeverre ze ten laste komen van de Taalunie dan wel van de beide landen. Het ligt voor de hand dat de Taalunie in een aantal gevallen een beroep zal doen op de Ministeries voor Ontwikkelingssamenwerking. Wat de neerlandistieke ontwikkelingen in Suriname betreft gaat het Comité van Ministers er van uit dat deze aanvankelijk langs de weg van de culturele verdragen bevorderd kunnen worden, waarbij de Nederlandse Taalunie dan zal moeten worden betrokken.

p.66 Het onderwijs Nederlands in de grensgebieden
Ten aanzien van het onderwijs Nederlands in de grensgebieden merkt het Comité van Ministers op dat het vaak moeilijk is het beleid van de ministeries van Onderwijs en Wetenschappen af te bakenen ten opzichte van de verantwoordelijkheden van de Taalunie. Diverse door de overheden gesteunde organisaties ontwikkelen activiteiten in deze gebieden. Gezien de aanzienlijke rol van het niet-universitaire onderwijs in deze gebieden is het Comité van Ministers van mening dat de Nederlandse Taalunie ook aanvullende ondersteuning zou kunnen verlenen aan dit onderwijs.

Frans-Vlaanderen
Het Comité van Ministers heeft kennisgenomen van berichten dat in Frans-Vlaanderen de belangstelling voor de Nederlandse taal toeneemt. Het Comité van Ministers beschouwt dit gebied als te behoren tot de hier bedoelde grensgebieden. De Vlaamse en Nederlandse leden van het Comité zullen in hun contacten met de Franse regering permanent aandacht voor dit onderwerp vragen.

p.67 Het onderwijs Nederlands in Wallonië
Voor het gebied Wallonië dat als zodanig valt onder de termen van het Taalunieverdrag wordt er van uitgegaan dat dit niet valt onder de ''Neerlandistiek extra muros''. Voor het onderwijs in Wallonië zal er een werkgroep worden opgericht die krachtlijnen formuleert en initiatieven voorstelt.

Internationale Vereniging voor Neerlandistiek
p. 78 Het Comité van Ministers is voornemens om, mede in het licht van de gewijzigde omstandigheden, de relatie tussen de Nederlandse Taalunie en de Internationale Vereniging voor Neerlandistiek opnieuw te bezien. In de hierover te voeren besprekingen zal aandacht worden geschonken aan de vraag welke taken op grond van doelsubsidies aan de IVN kunnen worden overgelaten en welke taken meer op de weg liggen van het Algemeen Secretariaat van de Nederlandse Taalunie. Onder bepaalde voorwaarden biedt uitbesteding van werk de mogelijkheid om de orgaankosten van de Taalunie relatief te verminderen.

3.11. Getuigschriften
p.38 Certificaat Nederlands als Vreemde Taal (CNAVT)
Het Comité van Ministers constateert een voortdurende toename van het aantal mensen dat het onder de verantwoordelijkheid van de Taalunie vallende Certificaat Nederlands als Vreemde Taal (CNAVT) behaalt.
Opvallend is de groei van het aantal deelnemers dat uit Wallonië en Brussel afkomstig is.

Vervolgens constateert het Comité van Ministers met vreugde dat de Nederlandse minister van Onderwijs en Wetenschappen besloten heeft om aan het hoogste niveau van het CNAVT in enige mate civiel effect toe te kennen. Buitenlandse leerkrachten ontvangen namelijk sinds enige tijd de bevoegdheid om in het basisonderwijs in Nederland les te geven als ze het, overigens zeer zware, hoogste niveau van het CNAVT hebben behaald en daarbij de kwalificatie "zeer goed" hebben verkregen.

p.39 Naar een geïntegreerd stelsel van certificaten voor anderstaligen?
De gedachtenvorming over de ontwikkeling van instrumenten om de kennis van het Nederlands te toetsen van anderstalige volwassenen is in volle gang. Ook de Taalunie draagt daarin haar steentje bij. Zo zijn er tot nu toe in de reeks ''Voorzetten'' vijf nummers verschenen met betrekking tot deze materie.

De door de Nederlandse minister van Onderwijs en Wetenschappen ingestelde Programmacommissie Nederlands als Tweede Taal voor Volwassenen, waarin ook een Taalunievertegenwoordiger zitting heeft gehad, heeft haar advies "Nederlands voor anderstalige Volwassenen" uitgebracht. Inmiddels heeft de minister een concept-beleidsreactie geformuleerd. Een definitief standpunt kan binnenkort worden tegemoet gezien.

Uit het Publikatieblad van de Nederlandse Taalunie – december 1988

Ten aanzien van de certificaatverlening

Ten aanzien van de certificaatverlening aan anderstaligen acht het Comité van Ministers het van groot belang dat er onder auspiciën van de Nederlandse Taalunie gewerkt wordt aan de ontwikkeling van een uniform en geïntegreerd Nederlands-Vlaams stelsel van examens en deelcertificaten Nederlands voor anderstaligen. Er dient hierbij gestreefd te worden naar geldigheid (civiel effect) binnen en buiten het Nederlandse taalgebied. Het onderde Taalunie ressorterende CNAVT zou binnen het stelsel een geëigende plaats moeten krijgen.

In een hiertoe op te richten samenwerkingsverband zouden naast de Nederlandse Taalunie het bevoegd gezag in Nederland en het bevoegd gezag van de Vlaamse Gemeenschap moeten participeren. Eerste onderwerp van bespreking zou de inrichting van de algemene taxonomie moeten zijn. Deze taxonomie zou een ordenende waarde moeten hebben en niet verward moeten worden met centraal bepaalde eindtermen.

Ten aanzien van de certificaatverlening
Ten aanzien van de certificaatverlening aan anderstaligen acht het Comité van Ministers het van groot belang dat er onder auspiciën van de Nederlandse Taalunie gewerkt wordt aan de ontwikkeling van een uniform en geïntegreerd Nederlands-Vlaams stelsel van examens en deelcertificaten Nederlands voor anderstaligen. Er dient hierbij gestreefd te worden naar geldigheid (civiel effect) binnen en buiten het Nederlandse taalgebied. Het onderde Taalunie ressorterende CNAVT zou binnen het stelsel een geëigende plaats moeten krijgen.
In een hiertoe op te richten samenwerkingsverband zouden naast de Nederlandse Taalunie het bevoegd gezag in Nederland en het bevoegd gezag van de Vlaamse Gemeenschap moeten participeren. Eerste onderwerp van bespreking zou de inrichting van de algemene taxonomie moeten zijn. Deze taxonomie zou een ordenende waarde moeten hebben en niet verward moeten worden met centraal bepaalde eindtermen.

Uit het Publikatieblad van de Nederlandse Taalunie — december 1988